

1. Wprowadzenie

Program Ochrony Środowiska dla Miasta Tomaszowa Mazowieckiego, którego integralną częścią jest Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta Tomaszowa Mazowieckiego, został przyjęty uchwałą Nr XXV/252/2004 Rady Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego z dnia 30 czerwca 2004 r. Zawiera on ocenę aktualnego stanu środowiska na terenie miasta oraz określa przewidywane kierunki zmian, proponowane działania krótko i długoterminowe zmierzające do poprawy stanu środowiska.

2. Podstawa prawna

Wymóg sporządzenia raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Tomaszowa Mazowieckiego wynika z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz.150 z późn. zm.). Zgodnie z przywołanym wyżej przepisem organ wykonawczy gminy sporządza co 2 lata raporty z wykonania programu i przedstawia je radzie gminy.

Przepisy ustawy Prawo ochrony środowiska nie określają wymagań dotyczących formy i struktury raportu z realizacji gminnego programu ochrony środowiska.

Poprzedni raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Tomaszowa Mazowieckiego został opracowany w 2007 r., według stanu na dzień 31 grudnia 2006 r.

Niniejszy raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Tomaszowa Mazowieckiego obejmuje okres dwóch lat kalendarzowych 2007-2008, według stanu na dzień 31 grudnia 2008 r.

3. Cel opracowania raportu i krótkie omówienie jego zawartości

Celem wykonania raportu jest ocena realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Tomaszowa Mazowieckiego przyjętego uchwałą Nr XXV/252/04 Rady Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego z dnia 30 czerwca 2004 roku w okresie od 1 stycznia 2007 roku do 31 grudnia 2008 roku.

Raport odnosi się do następujących aspektów ochrony środowiska:

- 1) stanu gospodarki odpadami w zakresie:
 - a) rodzaju i ilości powstających odpadów,
 - b) rodzaju i ilości odpadów poddawanych poszczególnym procesom unieszkodliwiania,
 - c) selektywnej zbiórki odpadów,
 - d) funkcjonujących systemów zbierania odpadów,
 - e) rodzaju i ilości odpadów niebezpiecznych,
- 2) stanu realizacji zaplanowanych celów i działań zmierzających do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami, w tym:
 - a) działań zmierzających do zapobiegania powstawania odpadów,
 - b) działań zmierzających do ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- 3) stanu gospodarki wodno-ściekowej w zakresie:
 - a) zaopatrzenia miasta Tomaszowa Mazowieckiego w wodę,

- b) sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków,
- 4) ochrony powietrza z uwzględnieniem:
 - a) modernizacji i budowy dróg gminnych,
 - b) termomodernizacji,
 - c) ograniczania emisji substancji szkodliwych do powietrza,
 - d) długości wybudowanych i zmodernizowanych odcinków sieci ciepłowniczej oraz przyłączy
- 5) ochrony przed hałasem,
- 6) edukacji ekologicznej,
- 7) poniesionych kosztów i źródeł finansowania zaplanowanych przedsięwzięć.

4. Sposób zbierania informacji

Przy opracowaniu sprawozdania wykorzystano informacje z następujących źródeł:

- a) informacje pozostające do dyspozycji w Wydziale Inżyniera Miasta wynikające z zakresu działania Wydziału,
- b) informacje uzyskane w formie sprawozdania od przedsiębiorców posiadających zezwolenia Prezydenta Miasta Tomaszowa Mazowieckiego na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych stałych i płynnych od właścicieli nieruchomości,
- c) inwentaryzacja oraz program usuwania materiałów zawierających azbestu z terenu miasta Tomaszowa Mazowieckiego,
- d) informacje uzyskane z jednostek oświatowych podległych Prezydentowi Miasta,

- e) informacje uzyskane ze Spółdzielni Mieszkaniowych: „Przodownik”, „Nasza Chata” oraz Tomaszowskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.,
- f) informacje uzyskane z Zakładu Gospodarki Ciepłowniczej w Tomaszowie Mazowieckim Sp. z o.o.,
- g) informacje uzyskane z Zakładu Gospodarki Wodno – Kanalizacyjnej w Tomaszowie Mazowieckim Sp. z o.o .,
- h) informacje uzyskane z Mazowieckiej Spółki Gazowniczej Sp. z o.o. Rejon Dystrybucji Gazu Piotrków Trybunalski.

5. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami została szczegółowo omówiona w punkcie 5 sprawozdania z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta Tomaszowa Mazowieckiego, obejmującego okres dwóch lat kalendarzowych 2007-2008, według stanu na dzień 31 grudnia 2008 r. (które stanowi integralną część niniejszego raportu.).

6. Selektowna zbiórka odpadów

Selektywna zbiórka odpadów została szczegółowo omówiona w punkcie 6 sprawozdania z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta Tomaszowa Mazowieckiego, obejmującego okres dwóch lat kalendarzowych 2007-2008, według stanu na dzień 31 grudnia 2008 r. (które stanowi integralną część niniejszego raportu.).

7. Odpady niebezpieczne

Gospodarka odpadami niebezpiecznymi została szczegółowo omówiona w punkcie 7 sprawozdania z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta Tomaszowa Mazowieckiego, obejmującego okres dwóch lat kalendarzowych 2007-2008, według stanu na dzień 31 grudnia 2008 r. (które stanowi integralną część niniejszego raportu.).

7.1. Azbest

Zagadnienia związane z usuwaniem azbestu zostały szczegółowo omówione w punkcie 7.1. sprawozdania z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta Tomaszowa Mazowieckiego, obejmującego okres dwóch lat kalendarzowych 2007-2008, według stanu na dzień 31 grudnia 2008 r. (które stanowi integralną część niniejszego raportu.).

8. Gospodarka wodno – ściekowa

Zakończenie zwodociągowania całego miasta oraz rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej, czyli uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej, należą do głównych zadań, które wynikają ze Strategii Rozwoju Miasta Tomaszowa Mazowieckiego oraz założeń polityki ekologicznej określonej w „Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Tomaszowa Mazowieckiego” i jego spójności z Polityką Ekologiczną Państwa.

8.1. Zaopatrzenie miasta Tomaszowa Mazowieckiego w wodę

Miasto Tomaszów Mazowiecki zwodociągowane jest w około 90 %. Jednakże nie wszyscy mieszkańcy skorzystali z możliwości podłączenia się do sieci wodociągowej. Na koniec roku 2007 do sieci wodociągowej podłączonych było 4908 gospodarstw domowych, a w 2008 r. - 5007 gospodarstw domowych. Część mieszkańców miasta nadal korzysta z indywidualnych ujęć wodnych.

Eksploatację wodociągów miejskich powierzono Zakładowi Gospodarki Wodno - Kanalizacyjnej w Tomaszowie Maz. Sp. z o.o. W dniu 31 grudnia 2008 roku nastąpiło połączenie Zakładu Gospodarki Wodno - Kanalizacyjnej w Tomaszowie Mazowieckim Spółka z o.o. z Oczyszczalnią Ścieków Spółka z o.o. w Tomaszowie Mazowieckim. Tym samym Zakład przejął wszelkie prawa i obowiązki wynikające z działalności Oczyszczalni.

W ramach ochrony zasobów wodnych w latach 2007 – 2008 wybudowano i zmodernizowano wskazane poniżej odcinki sieci.

W 2007 roku wybudowano:

- sieć wodociągową w ulicy Majowej od nr 63a do nr 65b - 74 m oraz od nr 47a do nr 49d - 74 m,
 - sieć wodociągową w ulicy Stolarskiej - 87 m,
 - sieć wodociągową w ulicy Dworcowej - 428,5 m,
 - sieć wodociągową w ulicach Gęsiej i Strefowej do ulicy Ujezdzkiej - 233 m,
 - sieć wodociągową w ulicy Jeleniej - 183 m,
- a także wymieniono:
- sieć wodociągową w ulicy Rudej - 412,5 m,

- sieć wodociagową w ulicy Dojazd - 280 m.

Zlikwidowano również końcówki sieci wodociagowej w ulicach Spalskiej i Luboszewskiej.

Łącznie w 2007 roku wybudowano i zmodernizowano sieć wodociagową o długości 2 329,75 m na kwotę **510 078,72 zł**.

W 2008 roku wybudowano sieć wodociagową w ulicy Torowej (I etap) o długości 636,10 m na kwotę **59 043 zł** oraz zmodernizowano sieć wodociagową w ulicy Batalionów Chłopskich i ulicy Wierzbowej o łącznej długości 536,60 m na kwotę **529 508,97 zł**.

8.2. Sieć kanalizacyjna

Kluczowym problemem na terenie miasta Tomaszowa Mazowieckiego jest gospodarka ściekami komunalnymi. Brak sieci kanalizacyjnej w dzielnicach Ludwików, Białobrzegi, Nagórzyce oraz Wola Wiaderna sprzyja powstawaniu wielu negatywnych zjawisk, do których należy między innymi zrzut ścieków bezpośrednio do gruntu lub do pobliskich rowów, który zaobserwowano na terenie miasta. Postępowanie takie powoduje zanieczyszczenie gleb oraz cieków wodnych, a tym samym stanowi zagrożenie dla środowiska.

Miasto Tomaszów Mazowiecki jest skanalizowane w ok. 74%. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi 74,5 km bez przyłączy (122 km z przyłączami).

W latach 2007 – 2008 wybudowano kanalizację sanitarną o łącznej długości 2,4 km oraz kanalizację deszczową o łącznej długości 4,98 km.

Rok	Ilości ścieków dopływających do oczyszczalni * [w m ³]				
	ścieki komunalne	ścieki drobiarskie z „Roldrob” S.A.	tabor asenizacyjny	ścieki inne**	Łącznie
2007	3 105 490	309 429	189 902,8	63 347,2	3 668 169
2008	2 897 489	343 392	174 385,6	81 349,3	3 496 616

* ilość ścieków przyjętych na oczyszczalnię równa się ilości ścieków odprowadzonych z oczyszczalni

** ścieki inne to ścieki z kilku posesji przy ul. Spalskiej i z terenu byłego „Wistomu”.

8.4. Informacja o podjętych działaniach zmierzających do ograniczenia emisji substancji szkodliwych i odorów do powietrza atmosferycznego

Celem zmniejszenia emisji substancji szkodliwych i odorów do powietrza atmosferycznego oczyszczalnia systematycznie zwiększa ilość osadu odwadnianego na prasie, a zmniejsza ilość osadu nieustabilizowanego kierowanego na laguny, który jest podatniejszy na procesy gnicia i fermentacji, a które to procesy są przyczyną powstawania nieprzyjemnych odorów.

Ponadto w latach 2007 - 2008 w oczyszczalnia stosowano duże ilości wapna, zarówno do osadu odwodnionego na prasie, jak i nieodwodnionego, w celu maksymalnego ograniczenia intensywności procesów fermentacji osadów gromadzonych w basenach osadowych.

W aktualnie opracowywanym Studium Wykonalności dla zadania „Modernizacja Oczyszczalni Ścieków w Tomaszowie Mazowieckim i skanalizowanie części aglomeracji Tomaszowa Mazowieckiego” podane zostaną optymalne warianty rozwiązania gospodarki osadami ściekowymi, które zlikwidują emisje nieprzyjemnych zapachów do powietrza atmosferycznego.

9. Ochrona powietrza

Jakość powietrza w mieście zależy przede wszystkim od emisji niskiej a w tym od emisji z zakładów produkcyjnych, przemysłowych oraz emisji komunikacyjnej. Na poprawę stanu powietrza może wpłynąć podniesienie jakości dróg gminnych, wykonanie termomodernizacji obiektów oraz ograniczenie emisji substancji szkodliwych do powietrza.

W ramach działań zmierzających do zmiany jakości powietrza przygotowana jest uchwała Sejmiku Województwa Łódzkiego w sprawie programu ochrony powietrza dla powiatu tomaszowskiego w strefie piotrkowsko-radomszczańskiej (kod strefy: PL. 10.05.z.06), która dotyczy przede wszystkim miasta Tomaszowa Mazowieckiego.

9.1. Modernizacja i budowa dróg gminnych

Modernizowanie dróg gminnych należy do celów strategicznych, mających na celu ochronę środowiska, które wynikają ze Strategii Rozwoju Gminy Miasto Tomaszów Mazowiecki. Poprawa nawierzchni dróg nie tylko przyczynia się do polepszenia warunków drogowych, ale także do ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza z transportu i ruchu ulicznego oraz do poprawy jakości powietrza. Poprawa nawierzchni dróg jest

również działaniem podejmowanym w celu zmniejszenia uciążliwości hałasu drogowego i poprawy stanu środowiska akustycznego.

W latach 2007 – 2008 Gmina Miasto Tomaszów Mazowiecki wyremontowała 15 526 m² nawierzchni asfaltowych jezdni, 8 924 m² nawierzchni chodnika i zjazdów oraz wykonała 18 119 m² nawierzchni jezdni z płyt betonowych.

**Wykaz
zadań remontowych zrealizowanych na drogach w latach 2007 – 2008**

2007 rok				
Lp.	Nazwa ulicy	Rodzaj robót	Powierzchnia [m ²]	Koszt realizacji
1.	Prosta	Warstwa ścieralna jezdni z asfaltobetonu	534	21.726,93
2.	Fabryczna /odcinek od ul. Bema do ul. Legionów /	Warstwa wyrównawcza jezdni z asfaltobetonu Warstwa ścieralna jezdni z asfaltobetonu Wymiana nawierzchni chodników i zjazdów	1664 542	178.665,40
3.	Zgorzelicka	Warstwa ścieralna jezdni z asfaltobetonu	2042	124.276,50
4.	Jałowcowa	Wymiana nawierzchni chodników	1233	150.584,70
5.	Kwiatowa	Warstwa ścieralna jezdni z asfaltobetonu	4368	275.633,15
6.	Witosa	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	822	108.674,23
7.	Obwodowa	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	499	90.442,16
8.	Wodna / odcinek od ul. Św. Antoniego do ul. Łąkowej /	Warstwa wyrównawcza jezdni z asfaltobetonu Warstwa ścieralna jezdni z asfaltobetonu Wymiana nawierzchni chodników i zjazdów	1565 1372	334.279,80
9.	Wodna / odcinek od ul. Łąkowej do ul. Działkowej /	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	820	114.706,21

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Tomaszowa Mazowieckiego

10.	Nadrzeczna	Wymiana nawierzchni chodników	680	96.331,25
11.	Adama	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	1165	182.268,59
12.	Gminna	Wymiana nawierzchni chodników	1208	162.863,06
13.	Długa	Wymiana nawierzchni chodników	94	15.440,45
14.	Dzieci Polskich – parking	Warstwa ścieralna jezdni z asfaltobetonu	1234	82.074,21
15.	Piękna / sięgacz /	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	323	35.905,68
16.	Łąkowa	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	1085	144.313,80
17.	Ostrowskiego	Warstwa wyrównawcza jezdni z asfaltobetonu Warstwa ścieralna jezdni z asfaltobetonu Wymiana nawierzchni chodników i zjazdów	1017 277	80.112,48
18	Celiny	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	1284	182.917,43
2008 rok				
1.	Okopowa	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	34	5.246,61
2.	Bracka	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	535	77.590,83
3.	Nowa	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	1600	221.479,53
4.	Handlowa	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	582	89.119,89
5.	Widok	Warstwa wyrównawcza jezdni z asfaltobetonu Warstwa ścieralna jezdni z asfaltobetonu Wymiana nawierzchni chodników i zjazdów	480 222	76.458,88
6.	Mazowiecka – parking	Warstwa ścieralna jezdni z asfaltobetonu	829	59.195,27
7.	Akacyjowa – targowisko	Wymiana nawierzchni chodników i jezdni	606	84.195,29
8.	Piaskowa	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	328	64.903,78
9.	Podleśna	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	1080	158.832,21
10.	Kolejowa	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	1812	715.664,25

Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Tomaszowa Mazowieckiego

11.	Michałowska	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	2758	418.664,37
12.	Pliszczyńskiego	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	202	28.913,77
13.	Bohaterów Getta Warszawskiego	Wymiana nawierzchni chodników	334	53.294,60
14.	Edwarda	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	3170	461.010,80
15.	Gminna	Wymiana nawierzchni chodników i zjazdów	467	72.719,20
16.	Bema	Wymiana nawierzchni chodników	248	47.560,94
17.	Kowalska	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	1012	155.200,65
18.	Ślusarska	Nawierzchnia jezdni z płyt betonowych	173	25.744,31
19.	Zagajnikowa	Warstwa wyrównawcza jezdni z asfaltobetonu Warstwa ścieralna jezdni z asfaltobetonu Wymiana nawierzchni chodników i zjazdów	1793 1651	330.085,25

W 2007 roku na realizację zadań remontowych na drogach wydano **2 381 216,03 zł**, natomiast w 2008 roku - **3 145 880,43 zł**.

Ponadto w latach 2007 - 2008 wybudowano drogi wymienione poniżej.

W 2007 roku:

1. ulica Krokusowa

- długość 189,5 m
- powierzchnia jezdni 1 303 m²
- kanalizacja deszczowa 169,85 m²

wartość:

- droga 260 910,30 zł
- kanalizacja deszczowa 188 124,44 zł

2. ulica Botaniczna

- długość 472 m
- chodniki 801,44 m²
- wjazdy do posesji 993 m²
- kanalizacja deszczowa 314 m

wartość:

- droga 638 061,89 zł
- kanalizacja deszczowa 121 772,46 zł

3. ulica Jaśminowa

- długość 385 m
- chodniki i wjazdy do posesji 1 000,67 m²
- przykanaliki w ilości 18 sztuk ogółem 123,9 m

wartość:

- droga 469 073,20 zł
- przykanaliki 49 453,72 zł

4. ulice Garbarska i Romanówek

- ogółem długość 960 m
- chodniki 3 792,5 m²
- kanalizacja deszczowa w ulicach Garbarskiej i Romanówek oraz odcinek w ulicy Głównej - ogółem o długości 1 175 m

wartość:

- droga 1 262 473,96 zł
- kanalizacja deszczowa 1 295 040,54 zł

5. ulice Podleśna i Przyrodnicza

- ogółem długość 316 m
- chodniki 1 900,0 m²
- kanalizacja deszczowa, ogółem długość 347 m

wartość:

- droga 545 708,34 zł
- kanalizacja deszczowa 131 926,76 zł

Koszt wykonania prac w 2007 roku zamknął się w kwocie **4 962 545,61 zł.**

W 2008 roku:

1. ulica Tulipanowa

- długość 271 m
- chodniki 371 m²
- łączniki z kostki, długość 70 m , powierzchnia 654 m²
- kanalizacja deszczowa długość 271 m

wartość:

- droga 417 914,90 zł
- kanalizacja deszczowa 153 964,90 zł

2. ulice Niebrowska i Literacka

- ogółem długość 205 m
- powierzchnia jezdni 1 360 m²
- chodniki 708 m²
- kanalizacja deszczowa, ogółem długość 112, 5 m

wartość:

- droga 404 822,79 zł
- kanalizacja deszczowa 74 940,73 zł

3. ulice Parkowa i Świerkowa

- ogółem długość 853 m
- powierzchnia jezdni 5 098 m²
- chodniki, sięgacze z kostki 7 074 m²
- kanalizacja deszczowa, ogółem długość 791, 5 m

wartość:

- droga 1 847 711,46 z
- kanalizacja deszczowa 460 542,96 zł

4. ulice Zakątna, Drewniana i Pułaskiego

- ogółem długość 662 m
- powierzchnia jedni 2 179 m²
- chodniki 1771 m²
- kanalizacja deszczowa, ogółem długość 1 061,5 m
- separator - 1 szt.

wartość:

- droga 1 023 730,37 zł
- kanalizacja deszczowa 530 820,89 zł

5. ulica Bema (odcinek od ulicy Brzozowej do ulicy Dąbrowskiej)

- długość 773 m
- powierzchnia jezdni 6 471 m²
- chodniki z płyt 50x50 2 106 m²
- wjazdy z kostki 205 m²
- kanalizacja deszczowa 746 m

wartość:

- droga 1 388 282,40 zł
- kanalizacja deszczowa 641 111,67 zł

Koszt wykonania prac w 2008 roku zamknął się w kwocie **6 943 843,07 zł.**

9.2. Termomodernizacja

Nie tylko poprawa stanu dróg ma wpływ na podniesienie jakości powietrza na terenie miasta. Istotny wpływ odgrywa także ograniczenie emisji

zanieczyszczeń do powietrza. Sprzyjają temu działania podejmowane w tym zakresie poprzez wykonywanie termomodernizacji obiektów będących własnością Gminy.

W latach 2007 – 2008 Gmina Miasto Tomaszów Mazowiecki wykonała prace termomodernizacyjne przedstawione w poniższej tabeli.

Wykaz obiektów (budynków) poddanych termomodernizacji w latach 2007-2008

Lp.	Nazwa inwestycji i zakres robót	Rok realizacji	Wartość zadania (PLN)
Rok 2007			
1.	Budynek Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej - przyłącze kanalizacyjne, roboty rozbiórkowe, wykończeniowe, wewnętrzna instalacja wodno-kanalizacyjna, instalacja c.o. i elektryczna, kotłownia olejowa, punkty przyłączeniowe gazowe i energetyczny	2006-2007	1 933 612,57
2.	Termomodernizacja budynku Żłobka przy ul. Strzeleckiej - docieplenie ścian styropianem metodą lekką-mokrą – 999,6 m ² , - docieplenie dachu płytami styropianowymi typ PSK gr 16 cm – 623 m ² , - wymiana stolarki okiennej i drzwiowej drewnianej na stolarkę z PCV o współczynniku U=1,1 Wm ² K, 61 szt.	2006-2007	558 796,06
Rok 2008			
1.	Termomodernizacja budynku Przedszkola Nr 7-modernizacja węzła cieplnego (wymiennik ECWR-60/30 o mocy 53,0 kW) szt 1, instalacja c.o., instalacje wody zimnej, ciepłej wody użytkowej, cyrkulacji, montaż 34 szt. grzejników, docieplenie ścian styropianem metodą lekką-mokrą gr. 16 cm – 510,489 m ² , docieplenie pozostałych przegród (stropy, stropodachy, dachy) wełną mineralną gr 20 cm – 680,60 m ² , przebudowa dachu oraz wymiana instalacji odgromowej	2006-2008	619 144,67

W roku 2007 na wykonanie zadań termomodernizacyjnych wydatkowano kwotę **2 492 408,63 zł**, a w 2008 roku **619 144,67 zł**

Podobne działania w zakresie termomodernizacji podjęły:

- Tomaszowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. wykonało termomodernizację 8 budynków mieszkalnych wielorodzinnego w 2007 roku i 14 budynków mieszkalnych wielorodzinnego w 2008 roku,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „Nasza Chata” wykonała docieplenie budynku mieszkalnego wielorodzinnego sześcioklatkowego przy ul. Św. Antoniego w 2007 roku oraz docieplenie budynku mieszkalnego wielorodzinnego sześcioklatkowego przy ul. Stolarskiej 5/7,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „Przodownik” (wykonała docieplenie 49 budynków w 2007 roku. W tym też roku zakończono prace dociepleniowe wszystkich budynków wielorodzinnych pozostających w zasobach spółdzielni mieszkaniowej

9.3. Ograniczanie emisji substancji szkodliwych do powietrza

W latach 2007-2008 nie wykonywano żadnych poważniejszych modernizacji źródła, które miałyby znaczący wpływ na zmniejszenie emisji pyłów czy gazów do powietrza.

W 2007 roku Spółdzielnia Mieszkaniowa „Przodownik” wykonała dokumentację projektową instalacji odpylania, zakładając dopuszczalną ilość emisji substancji szkodliwych do atmosfery 100 mg/m^3 w kotłowni przy ulicy Zawadzkiej. Zmodernizowano w wyżej wymienionej kotłowni ruszt mechaniczny, poprawiając proces spalania, co w efekcie zmniejszyło emisję substancji szkodliwych do atmosfery. W 2008 roku wybudowano

nowy komin na kotłowni przy ulicy Zawadzkiej i zlikwidowano kotłownię osiedlową „Zapiecek” przy ul. Bohaterów 14-tej Brygady.

W 2008 roku w związku z likwidacją kotłowni osiedlowej „Zapiecek” Zakład Gospodarki Ciepłowniczej przejął sieć wraz z przyłączami, które wcześniej zasilane były przez ww. kotłownię. Zgodnie z opracowaniem Biura Projektów Energetycznych BEPES efekt ekologiczny zrealizowanego zadania przedstawia się następująco:

Rodzaj zanieczyszczenia	Jednostka	Wielkość pierwotna	Wielkość aktualna	Uzyskany efekt ekologiczny
1	2	3	4	5=3-4
E _{NOx}	kg/rok	11 034,52	6 663,20	4 371,32
E _{co}	kg/rok	55 172,60	2 466,00	52 706,60
E _{CO₂}	kg/rok	5 793 123,00	4633860,00	1159263,00
E _{pył}	kg/rok	15 448,30	4 666,70	10781,60
E _{sadza}	kg/rok	1 158,60	151,20	1007,40
E _{b-a-p}	kg/rok	8,83	3,53	5,30

9.4. Długości wybudowanych i zmodernizowanych odcinków sieci ciepłowniczej i przyłączy

Zgodnie z informacjami uzyskanymi z Zakładu Gospodarki Ciepłowniczej w Tomaszowie Maz. Sp. z o.o. w 2008 roku Zakład przejął po likwidacji kotłowni Zapiecek 711 mb sieci należącej dotychczas do Spółdzielni Mieszkaniowej „Przodownik” oraz wybudował na tym terenie 164 mb nowej sieci.

Ilości wybudowanych przyłączy do sieci ciepłowniczej w latach 2007-2008 przedstawiono w poniższych tabelach

2007 rok

Przyłączany budynek		Długość przyłącza w m.b.
1	Murator WD1 Krzyżowa 28	18,0
2	WD2 Zgorzelicka 45	5,0
3	WD3 Krzyżowa 28	1,5
4	Akacyjowa 10	22,0
5	Ogrodowa 12-22 bud.1	128,0
6	Bud.2	17,0
7	Polna 10	16,0
8	Polna 12	31,0
9	Polna 14	23,0
10	Polna 14a	21,0
11	Jerozolimska 11/15	83,0
12	Mościckiego 34/36	62,0
13	Rolna 18/22 Maltom	17,5
Razem		525,0

2008 rok

Przyłączany budynek		Długość przyłącza w m.b.
1	Zapiecek (przyłącza przejęte od SM „Przodownik”	666
2	Zapiecek (budowane przez ZGC)	101
3	Słowackiego 8/10	169
4	Jubiler POW3	38
5	Stolarska 33A b.3B	8
6	Słowackiego 21	10
Razem		992

Ograniczeniu emisji sprzyja również rozbudowa sieci gazowniczej na terenie miasta. W 2008 roku na terenie miasta Tomaszów Maz. zostało wybudowanych 2,4 km sieci gazowej oraz 43 szt. przyłączy gazu.

Emisja niezorganizowana metanu z sieci gazowej w Tomaszowie Maz. do powietrza atmosferycznego, wynosiła:

- w 2007 roku - 15,71 Mg,
- w 2008 roku - 43,47 Mg.

Od 2006 roku w Tomaszowie prowadzone są pomiary stężeń SO₂ i NO₂. Badania prowadzi Wojewódzka Inspekcja Ochrony Środowiska Delegatura w Piotrkowie Trybunalskim. Badania prowadzone są metodą pasywnego poboru prób i odnotowywane każdego miesiąca w 6 punktach zlokalizowanych na terenie miasta. Wyniki badań przedstawiają poniższe tabele.

2007 rok

NO ₂	miesiące												średnia
μ/m ³	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Św.Antonie-go 14	15,2	16,6	16,5	17,5	13,2	11,3	10,3	11,7	11,5	16,4	15,7	14,1	14,2

SO ₂	miesiące												średnia
punkt/ul	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Św.Antonie-go 14	1,7	2,3	1,4	0,7	0,5	0,3	0,3	0,4	0,7	0,9	1,2	2,0	1,0

PM10	miesiące												średnia
μ/m ³	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Św.Antonie-go 14	24,2	30,3	29,3	17,3	6,3	2,9	3,6	5,8	9,9	31,0	39,4	38,2	19,8

2008 rok

NO ₂	miesiące												średnia
μ/m ³	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	

Św. Antoniego 14	15,3	15,2	14,5	16,7	16,2	14,6	12,3	9,0	10,6	9,9	7,8	11,7	12,8
------------------	------	------	------	------	------	------	------	-----	------	-----	-----	------	-------------

SO ₂	miesiące												średnia
μ/m ³	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Św. Antoniego 14	1,6	1,3	1,2	1,0	0,7	0,4	0,3	0,4	0,7	0,8	0,7	1,0	0,8

PM10	miesiące												średnia
μ/m ³	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Św. Antoniego 14	34,1	39,0	27,2	23,3	9,1	4,5	2,9	3,4	14,6	23,6	39,2	51,1	22,7

10. Ochrona przed hałasem

Szkodliwość hałasu dla organizmu jest uzależniona od natężenia dźwięku, jego częstotliwości i czasu trwania. Jednym z głównych źródeł jest hałas pochodzący ze środków transportu drogowego. Poprawa stanu dróg niewątpliwie wpływa na obniżenie poziomu zagrożenia ze strony tego czynnika.

Zadania polegające na remontach i budowie dróg zostały szczegółowo omówione w punkcie 9.1. niniejszego raportu

11. Edukacja ekologiczna

Działania edukacyjne jakie miasto Tomaszów Mazowiecki podjęło w latach 2007 – 2008 zostały szeroko omówione w sprawozdaniu

z realizacji planu gospodarki odpadami, które stanowi integralną część niniejszego raportu.

Należy jednak podkreślić, że w jednostkach oświatowych podległych Prezydentowi Miasta, niezależnie od działań podjętych przez Urząd Miasta, również realizowane są zadania z zakresu edukacji ekologicznej skierowane do przedszkolaków oraz uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych.

Wszystkie jednostki uczestniczą w zbiórce zużytych baterii, kartridży, makulatury i innych surowców wtórnych.

Wszystkie jednostki co roku biorą udział w akcji „Sprzątanie Świata”.

Uczniowie biorą również udział w organizowanej corocznie akcji „Ratujmy kasztanowce”, podczas której na jesieni zbierane są liście opadłe z drzew.

Organizowanych jest wiele konkursów o tematyce ekologicznej, w których biorą udział uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych.

Są to:

- Ogólnopolski Konkurs Ekologiczny „Eko-Planeta”,
- „Świetlik” pod patronatem UJ w Krakowie,
- Ogólnopolski Konkurs Wiedzy Ekologicznej „Bioróżnorodność i formy ochrony przyrody w Polsce”
- Konkurs Ekologiczno - Turystyczny dla uczniów gimnazjum województwa łódzkiego organizowany przez Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Piotrkowie Trybunalskim (ze środków GFOŚ i GW dofinansowano w 2008 roku zakup nagród dla uczestników konkursu będących uczniami Szkół Gimnazjalnych z terenu miasta Tomaszowa Mazowieckiego w wysokości **800 zł**).

W 2008 roku został zorganizowany konkurs fotograficzny „Pejzaż jesienny, pejzaż zimowy”, skierowany do uczniów gimnazjów z terenu miasta

Tomaszowa Mazowieckiego. Na realizację konkursu i zakup nagród ze środków GFOŚ i GW przeznaczono kwotę **1 495 zł.**

W Szkole Podstawowej Nr 13 w latach 2007 – 2008 zorganizowano Konkurs Wiedzy Ekologicznej dla uczniów szkół podstawowych. Na realizację tego zadania przyznano w latach 2007 – 2008 dofinansowanie z GFOŚ i GW w wysokości **5 460 zł.**

W latach 2007 – 2008 w placówkach podległych Prezydentowi Miasta realizowane były również programy ekologiczne w ramach zielonych szkół oraz wycieczek ekologicznych, na które wydatkowano z GFOŚ i GW kwotę **11 435 zł.**

W Przedszkolu Nr 8 realizowano cykl konkursów dla wszystkich dzieci uczęszczających do przedszkoli z terenu miasta, na które ze środków GFOŚ i GW przeznaczono kwotę **800 zł.**

W Przedszkolu Nr 14 w 2008 roku zorganizowano międzyprzedszkolny konkurs wiedzy ekologicznej przeznaczając na ten cel GFOŚ i GW kwotę **400 zł.**

12. Podsumowanie

1. „Program Ochrony Środowiska dla miasta Tomaszowa Mazowieckiego” został przyjęty uchwałą Nr XXV/252/04 Rady Miejskiej Tomaszowa Mazowieckiego z dnia 30 czerwca 2004 roku.
2. Ilość odpadów komunalnych zebranych z terenu miasta Tomaszowa Mazowieckiego wynosiła :
 - w 2007 roku – **23 528,20 Mg,**
 - w 2008 roku – **11 364,80 Mg.**

3. Ilość odpadów komunalnych poddanych procesom unieszkodliwiania wynosiła :

- w 2007 roku poprzez przekazanie na składowisko unieszkodliwiono **23 528,20 Mg,**
- w 2008 roku poprzez przekazanie na składowisko unieszkodliwiono **11 364,80 Mg.**

4. W ramach selektywnej zbiórki zebrano i przekazano do odzysku następujące ilości odpadów:

- w 2007 roku:

15 01 01 – opakowanie z papieru i tektury – 39,89 Mg,

15 01 02 – opakowania z tworzyw sztucznych – 35,51 Mg,

15 01 07 – opakowania ze szkła – 199,77 Mg,

Łącznie: **275, 17 Mg,**

- w 2008 roku:

15 01 01 – opakowanie z papieru i tektury – 69,638 Mg,

15 01 02 – opakowania z tworzyw sztucznych – 28,636 Mg,

15 01 07 – opakowania ze szkła – 147,48 Mg,

Łącznie: **246,76 Mg.**

5. Ilość selektywnie zebranych komunalnych odpadów niebezpiecznych:

- w 2007 roku – **56,18 Mg,**

- w 2008 roku – **89,326 Mg.**

6. Ilość selektywnie zebranych przenośnych baterii i akumulatorów:

- w 2007 roku – **10,85 Mg,**

- w 2008 roku – **3,126 Mg.**

7. Ilość zebranych materiałów zawierających azbest:

- w 2007 roku – **8,67 Mg,**

- w 2008 roku – **49,39 Mg.**

8. Środki finansowe wydatkowane na realizację zadań w zakresie gospodarki odpadami:

- likwidacja dzikich wysypisk:
 - 2007 roku – **18 510,14 zł**,
 - 2008 roku – **6 991,47 zł**,
- latach 2007-2008 na organizację i obsługę Gminnego Punktu Zbierania Odpadów Niebezpiecznych wydatkowano **21 960 zł**,
- dofinansowane ze środków GFOŚiGW dla osób fizycznych dokonujących wymiany pokrycia dachowego zawierającego azbest:
 - w 2007 roku - **1 361,84 zł**,
 - w 2008 roku - **7 421,03 zł**,

9. Sieć wodociągowa :

- w 2007 roku - wybudowano i zmodernizowano sieć wodociągową o łącznej długości **2 329,75 m** na kwotę **510 078,72 zł**,
- w 2008 roku - wybudowano i zmodernizowano sieć wodociągową o łącznej długości **1 172,70 m** na kwotę **588 551,97 zł**,

10. Sieć kanalizacyjna

- w 2007 r. - wybudowano 670,5 m Ø 200 oraz 420 m Ø 150 sieci kanalizacji sanitarnej na łączną kwotę **389 254, 51 zł**,
- w 2008 roku - wybudowano 1 001,50 m Ø 250 i 200 oraz 505,65 m sieci kanalizacji sanitarnej na łączną kwotę **871 994,42 zł**.

11. Sieć ciepłownicza:

- w 2007 roku - wybudowano **525 mb** przyłączy do sieci ciepłowniczej,
- w 2008 roku - wybudowano **992 mb** przyłączy do sieci ciepłowniczej,
- w 2008 roku - wybudowano **164 mb** nowej sieci na terenie przejętym po likwidacji kotłowni „Zapiecek”.
- w 2008 roku przejęto **711 m. b.** sieci wodociągowej po likwidacji

kotłowni „Zapiecek” pozostającej do tej pory z zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej „Przodownik”,

12. Sieć gazownicza:

- w 2008 roku wybudowano:
 - 2,4 km sieci gazowej,
 - 43 nowe przyłącza.

13. Modernizacja dróg gminnych:

- w 2007 roku - na realizację zadań remontowych na drogach wydano **2 381 216,03 zł**,
- w 2008 roku - na realizację zadań remontowych na drogach wydano **3 145 880,43 zł**.

14. Budowa dróg:

- w 2007 roku - wydatkowano **4 962 545,61 zł**,
- w 2008 roku - wydatkowano **6 943 843,07 zł**.

15. Termomodernizacja budynków:

- w 2007 roku - wydatkowano kwotę **2 492 408,63 zł**,
- w 2008 roku - wydatkowano kwotę **619 144,67 zł**,

16. Realizacja zadań z zakresu edukacji ekologicznej:

- w 2007 roku – **39 400 zł** (z czego 20 960 zł pochodziło z dofinansowania WFOŚ i GW),
- w 2008 roku – **36 135, 02 zł** ze środków GFOŚ i GW.

17. Realizacja zadań z zakresu edukacji ekologicznej w podległych placówkach oświatowych w latach 2007 – 2008 - **20 390 zł** ze środków GFOŚ i GW.

Łącznie w latach 2007 – 2008 na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska wydatkowano **23 053 697, 56 zł**.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania należy uznać, że zadania wynikające programu ochrony środowiska dla miasta Tomaszowa Mazowieckiego są realizowane zgodnie z planem, na bieżąco i w miarę posiadanych środków.